

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2022.10.84-106>

УДК: 323.262

© Павло Молочко¹

© Дар'я Гриньова²

CANCEL CULTURE ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ У ПОЛІТИЧНІЙ БОРОТЬБІ

84

Останніми роками феномен *cancel culture* набуває все більшої популярності як в соціальних мережах, так і в реальному житті. Розглядаючи становлення цього феномену, автори статті, аналізують його виникнення та поширення у суспільстві. Автори звертають увагу на те, що феномен культури скасування виникав як засіб привертання уваги до дій окремих політиків, які були вчинені раніше, але є неприйнятними у сучасному суспільстві. Поступово цей феномен з інструменту осуду у соціальних мережах поширюється і на використання у політичній боротьбі. Аналізуючи кейси політизації феномену культури скасування у США, Канаді та Україні, автори приходять до висновку, що спільною рисою для всіх країн є намагання переосмислити історичні події крізь призму феномену *cancel culture*.

Ставлення до *cancel culture* у сучасних суспільствах не є однозначним. Наслідком цього є поява прихильників та критиків цього феномену. Поширення *cancel culture* на політичну боротьбу несе певні ризики, що пов'язані з необхідністю надмірного контролю за свободою думки та слова.

Ключові слова: *cancel culture*, культура скасування, політична боротьба, вплив, суспільство.

Cancel Culture: Leverage Tool in Political Struggle

In recent years, the phenomenon of cancel culture has been gaining traction on social media as well as in real life. Considering the formation of this

¹ Кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, e-mail: p.molochko@chnu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0078-3909>

² Бакалавр кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, e-mail: dgrinev29@gmail.com

phenomenon, the authors of the article analyse its emergence and the way it spreads in society. The authors of the article emphasise the fact that cancel culture arose as a means of drawing attention to the actions of individual politicians, committed earlier, but unacceptable in modern society. Gradually, cancel culture has extended from the tool of condemnation on social media to its use in political struggle. The authors of the article analyse cases of politicization of cancel culture in the USA, Canada and Ukraine. Based on the analysis, the authors come to the conclusion that a common feature for all countries is the attempt to reconsider historical events through the lens of cancellation.

The attitude towards cancel culture in modern societies is rather ambiguous. The consequence of this is the appearance of supporters and critics of this phenomenon. Extending cancel culture to the political struggle carries certain risks associated with the need for excessive control over freedom of thought and speech. 'Cancellation' is used not only as a tool for manifesting a position on social media, but also becomes a tool in manipulative campaigns and information wars. Meanwhile, conducted studies show that the very appearance of such a phenomenon leads to the fact that representatives of certain groups are not ready to defend their views, if such views are not widely shared by society. That is why the phenomenon of cancel culture needs further detailed study and understanding.

Keywords: cancel culture, political struggle, influence, society.

Постановка проблеми. Починаючи з другої половини ХХ ст. у світі з'являється концепт політичної коректності або толерантності, який зобов'язав політичних акторів намагатися використовувати нейтральну лексику щодо вразливих груп суспільства або подій (наприклад, національні меншини, представники ЛГБТ, тощо), в іншому випадку, політики могли потрапити у скандали, які призводили до втрати рейтингу, поразки на виборах тощо.

З розвитком мережі Інтернет, появою та зростанням впливу соціальних мереж (Twitter, Instagram, Facebook тощо), суспільство стає більш прискіпливим до дій політичних акторів. Будь-яка некоректна фраза чи дія, яка, навіть, була зроблена декілька років тому, можуть викликати «страйк» у соцмережах, що призводить до негативних наслідків для політичних діячів.

З появою у 2010-х роках та набуттям популярності такого терміну як cancel culture (українською – культура скасування) з'являється

потреба у науковому дослідженні цього концепту та його впливу на світову політичну практику сьогодення. Особливо активно культура скасування проявляється в американському суспільстві. Так, використовуючи нові канали публічної комунікації, насамперед соціальну мережу Twitter, чимала кількість американців змогла вплинути на «скасування» окремих політичних діячів: Сенатор Джош Хоулі, Марджорі Тейлор Грін та інші. Така практика стосувалася у більшості випадків членів Республіканської партії США, які підтримували політику 45-го Президента США Дональда Трампа.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження феномену cancel culture у зарубіжній науці розпочалось останні 10 років, після появи перших проявів цього феномену у соціальних мережах та на телебаченні. Однією з перших спроб ґрунтовного аналізу феномену cancel culture стала праця Алана Дершовіца “Cancel culture: остання атака на свободу слова та належну правову процедуру” (Dershowitz, 2020). Аналіз феномену cancel culture як соціального феномену, який мав вплив на політичні, академічні та освітні свободи здійснено Піппою Норіс у її праці “Cancel culture: міф чи реальність?” (Норріс, 2021). В українській політичній науці проблема cancel culture на сьогоднішній день розкрита недостатньо, за винятком окремих досліджень (Щербакова, 2021), які звертають увагу на прояв феномену поза межами України. Водночас у публіцистиці все частіше можна знайти свідчення цього феномену, що підтверджує факт його існування й в українському суспільстві. Саме тому, основними джерелами вивчення феномену cancel culture як інструменту комунікативного впливу на політичну боротьбу на даний час залишаються публіцистичні матеріали, повідомлення та коментарі у соціальних мережах, а також інформація ЗМК.

Мета статті полягає у дослідженні феномену cancel culture та його комунікаційного впливу на сучасні політичні процеси.

Виклад основного матеріалу. Різні форми масового остракізму існували задовго до появи феномену cancel culture. Так, в американському суспільстві у 1940-1950-х рр. поширювався рух маккартизму, який був зорієнтований на звинувачення та масовий осуд політичних та громадських діячів щодо підтримки комунізму, СРСР та, у свою чергу, в анти-американських поглядах. У період розквіту маккартизму не можливо було дивитися фільми, ходити на концерти або дивитися телепрограми, створені артистами із «чорного

списку». Вчителі з «чорного списку» не могли навчати людей, адже їх звільнили. Громадяни не могли бути пацієнтами, клієнтами чи виборцями занесених до «чорного списку» лікарів, юристів або політиків, адже їх було позбавлено можливості займатися своєю професією (Dershowitz, 2020, 17).

З появою мережі Інтернет та розвитку соціальних мереж (наприклад, Twitter або Facebook), суспільство отримало нові механізми для «скасування» відомих людей. Ідея культури скасування з'явилася у 2010-х роках та наразі є однією з популярних форм бойкоту та створення суспільного резонансу щодо дій публічних осіб, які робили речі у минулому або роблять їх наразі, які не є прийнятними у суспільстві. Відомий словник Мерріам-Вебстер так визначає поняття «культура скасування»:

Культура скасування – практика чи тенденція масового припинення підтримки громадських діячів або відомих людей, які робили речі, що наразі не прийнятні у суспільстві (“Cancel culture”. Merriam-Webster Dictionary).

Сьогодні поняття cancel culture відіграє усе більш помітну роль у політичному житті. Політичні діячі використовують феномен проти опонентів, громадськість – заради привертання уваги до соціально значущих проблем (расизм, сексизм та інші види дискримінацій) та їх вирішення. Внаслідок цього політичні актори, які потрапляють під культуру скасування, втрачають підтримку суспільства, партії та роботу, проте існують випадки, коли «скасовані» зберігають свої посади.

Згадка про cancel culture з'являється у реаліті-шоу 2014 року «Love and Hip-Hop: New York», де учасник акторського складу Циско Росадо говорить своїй коханій Даймонд Строберрі під час сварки: «Ти скасована» (Romano, 2020). Після цього ця фраза поширилася серед «темношкірого твіттеру». Користувачі соціальної мережі Twitter використовували термін як реакцію на щось або когось, що їм не подобалося (наприклад, jessstar4, 2015). Пізніше цей феномен еволюціонував у форму, яка існує сьогодні, а саме, «скасування» відомих людей через їхню поведінку, яка є образливою для суспільства.

Термін «культура скасування» має коріння темношкірої культури, тому він зорієнтований на розширення прав та можливостей темношкірого населення США, а отже цей рух був як масова форма боротьби із расизмом за допомогою соціальних мереж та його сус-

пільного несхвалення. Це оригінальне використання також просуває ідею про те, що темношкірі люди повинні мати право «скасовувати» діячів культури чи твори, які розповсюджують ці шкідливі ідеї (Romano, 2021).

Культуру скасування можна також вважати певним видом діджитал месників. Адже, згідно з дослідженням зарубіжних науковців, випадки діджитал месників включають засудження сексуального насильства, розпалювання ненависті тощо (Favarel-Garrigues, Tanner, and Trotter, 2020). Ці критерії попадають під культуру скасування, проте не слід вважати, що концепт скасування повністю відповідає месництву.

Першим кейсом cancel culture у політичній практиці США став скандал із губернатором штату Вірджинія Ральфом Нортемом. 1 лютого 2019 р. зображення із щорічника 1984 р. медичної школи Східної Вірджинії, де навчався Нортон, з'явилися на сайті ультраправих Big League Politics (Howley, 2019). На опублікованих світлинах були зображені дві людини: один у мантиї Ку-Клус клану, інший – у блекфейсі. Веб-сайт стверджував, що це Ральф Нортон та його друг. На своїй сторінці у мікроблозі Twitter Нортон опублікував вибачення: «Сьогодні один веб-сайт опублікував фотографію з мого щорічника медичної школи за 1984 рік у костюмі, який є явно расистським і образливим. Мені дуже шкода, що я прийняв рішення з'явитися так, як я зробив на цій фотографії, і за біль, який це рішення завдало тоді і зараз. Така поведінка не відповідає тому, ким я є сьогодні, і цінностям, за які я борюся впродовж усієї своєї кар'єри в армії, медицині та на державній службі. Я усвідомлюю, що потрібен час і серйозні зусилля, щоб залікувати шкоду, завдану цією поведінкою. Я готовий виконати цю важливу роботу. Перший крок – принести мої щирі вибачення та заявити про свою абсолютну відданість меті виправдати очікування, які жителі Вірджинії поклали до мене, коли обрали мене своїм губернатором» (VAGovernor73, 2019). Пізніше сайт Big League Politics опублікував новий пост, де зазначив, що губернатор Вірджинії мав прізвисько «Соонман», яке є расистською лайкою, яка використовувалася у образливому значенні щодо темношкірих людей (Dictionary.com). Нортон сказав журналістам, що тільки двоє людей так його називали, та він шкодує, що це прізвисько присутнє у щорічнику. До того ж губернатор зазначив, що він не присутній на світлині, яка була опублікована раніше (Segers, 2019).

Расистський скандал із Ральфом Нортемом створив суспільний резонанс. Громадськість та його однопартійці висловили негативну реакцію та оцінку діям Нортема – вони вимагали його відставки. Так, Камала Гаріс написала у своєму мікроблозі Twitter наступне: «Лідери покликані до вищих стандартів, і плямі расизму не повинно бути місця в залах уряду. Губернатор Вірджинії має піти у відставку, щоб громадськість могла вилікуватися і рухатися вперед разом» (@KamalaHarris, 2019). Колишній Державний секретар США Хіларі Клінтон також підтримала відставку Нортема з посади губернатора Вірджинії: «Це тривало занадто довго. Немає чого сперечатися. Він повинен піти у відставку» (HillaryClinton, 2019).

Багатомісячне розслідування фотографії, яка з'явилася у щорічнику медичної школи Східної Вірджинії за 1984 р., не змогло «переконливо» визначити, хто на фото, або як це зображення там опинилося. Команда, найнята EVMS, опублікувала 22 травня 2019 р. 55-сторінковий звіт в якому зазначалось: «Ми не змогли остаточно ідентифікувати жодну особу, яка була зображена на світліні» (Vozzella and Morrison, 2019). Незважаючи на суспільне «скасування» Ральфа Нортема, він зміг зберегти посаду губернатора Вірджинії.

Іншим прикладом феномену культури скасування є реакція на дії та вислови сенатора від штату Міссурі Джоша Хоулі. Після перемоги Джо Байдена на Президентських виборах США 2020 р., Хоулі став першим сенатором, який оголосив про свій намір виступати проти підтвердження Сенатом підрахунку голосів Колегії виборців 6 січня 2021 р. (Sprunt, 2020). Сенатор заявив: «Мільйони виборців, які стурбовані чесністю виборів, заслуговують на те, щоб бути почутими. Я буду заперечувати 6 січня від їхнього імені» (HawleyMO, 2020). Хоулі робив чисельні заяви щодо можливості Дональда Трампа залишитися на посаді та про те, що новообраний президент Джо Байден вкрав вибори (Lybrand, 2021; Saul and Thrush, 2020). Внаслідок цього обидві партії засудили вислови Джоша Хоулі, зазначивши, що його дії є недемократичними. Так, сенатор-республіканець від штату Юта Міт Ромні так прокоментував дії Хоулі: «Кричуща акція, заперечуючи вибір людей, може посилити політичні амбіції деяких, але небезпечно загрожує нашій демократичній республіці. <...> Найбільша кількість американців брала участь у цих виборах, ніж будь-коли раніше, і вони зробили свій вибір. Адвокати президента Трампа подали свою справу у десятки судів; у кожному випадку вони зазнали невдачі.

Міністерство юстиції не знайшло доказів порушення, достатніх для скасування виборів» (“Romney Statement...”, 2021).

Сенатор-демократ від Міннесоти Емі Клобучар назвала цей крок «неамериканським» і «рекламним ходом», а також сенатор-демократ від Коннектикуту Кріс Мерфі попередив, що «основне переконання цих сенаторів полягає в тому, що якщо демократ виграє вибори, це є нелегітимним за визначенням» (Kamisar, 2021).

21 січня 2021 р. сім сенаторів-демократів подали скаргу на Хоулі до Комітету з етики Сенату, стверджуючи, що він «надає легітимність справі натовпу і робить більш ймовірним насильство в майбутньому» (Levine, 2021). У відповідь Хоулі подав власну скаргу щодо етики проти семи сенаторів, стверджуючи, що їх скарга була неетичною через потенційну координацію з керівництвом Демократичної партії та стверджуючи, що він став жертвою культури скасування (Birenbaum, 2021). Незважаючи на «скасування», Джош Хоулі, як і Ральф Нортен, зміг зберегти свою посаду.

90

Ще один приклад застосування cancel culture у політичній боротьбі також пов'язаний із підтримкою 45-го Президента США – Дональда Трампа, після його поразки на Президентських виборах США 2020 р. Марджорі Тейлор Грін – представник республіканців у Палаті представників США – 21 січня 2021 р. подала проти новообраного президента США Джо Байдена документи про імпічмент, стверджуючи, що він зловживає владою (Marcos, 2021).

27 січня 2021 р. демократ Джиммі Гомес оголосив, що підготував резолюцію про виключення Грін з Палати представників після повідомлень про те, що вона раніше закликала до насильства проти демократів (Choi, 2021). Представник Джейк Окінклосс також закликав до відставки або виключення Грін через її погрози насильством проти колег-законодавців (Grisales, 2021). 28 січня 2021 р., з розкриттям погроз Тейлор Грін проти депутатів-демократів, Пелосі заговорила про «ворога всередині Палати представників» і про необхідність посилення заходів безпеки, заявивши, що це стосується «депутатів, які хочуть принести зброю і погрожували насильством щодо інших членів Конгресу», – натякаючи на Грін та інших представників республіканців, таких як Лорен Боберт, які хотіли принести зброю у приміщення Палати (Kaplan, 2021). 4 лютого 2021 р. Палата представників проголосувала за усунення Грін з усіх комітетів у відповідь на її запальні заяви та схвалення політичного насильства. Одинад-

цять республіканців приєдналися до демократів під час голосування (Foran, Diaz, and Grayer, 2021).

Під культуру скасування також потрапили деякі політичні діячі з минулого. Наприклад, екс-президенти США Вашингтон, Лінкольн та Джефферсон. Після вбивства темношкірого американця Джорджа Флойда співробітниками поліції та посилення руху «Black Lives Matter», в країні стали поширюватися ідеї cancel culture щодо колишнього президента США Авраама Лінкольна. Студенти деяких університетів виступали за прибрання статуї Лінкольна із території кампусу. Вони стверджували, що деякі аспекти історії Лінкольна позбавляють його права бути вшанованим на найвизначнішому місці в розгалуженому кампусі Університету Вісконсину у Медісоні (Meyerhofer, 2020). Рада з питань освіти Сан-Франциско пішла ще далі та проголосувала 6 проти 1 за перейменування 44 своїх державних шкіл як спосіб «знищити расизм і культуру переваги білих». Так, будівлі названі на честь Лінкольна та Вашингтона було запропоновано перейменувати. Представники ради заявили, що Лінкольн не зникне, але шкільний округ користується можливістю, щоб виділити когось ще, кого зазвичай не визнають, але котрий зробив внесок у прогрес кольорових людей або прогрес спільноти у Сан-Франциско (Zurcher, 2021).

У свою чергу Томас Джефферсон, як і Джордж Вашингтон, був «скасований» через те, що він був рабовласником. Так, через феномен cancel culture з Ратуші у Нью-Йорк Сіті була прибрана статуя Джефферсона (Kenney, 2021).

Приклади культури скасування також існують і у політичній практиці Канади. І хоча феномен cancel culture тут не є таким поширеним як у США, але є і цікаві приклади, які спрямовані на перегляд історії. Одним з таких прикладів є «скасування» першого канадського прем'єр-міністра Джона Александра Мак-Дональда, якого звинуватили у расистській поведінці та політиці. Ця практика дуже схожа на «скасування» колишніх президентів США та звинувачення їх у підтримці рабства та расизмі. Так, у Монреалі відбулися протести щодо расової дискримінації, у ході яких було повалено статую Мак-Дональда (Statue of Canada's..., 2020). Пізніше інша статуя була прибрана із парку у Кінгстоні, Онтаріо (Johnson, 2021).

Проте не всі політичні діячі підтримують культуру скасування щодо історичних особистостей. Лідер Об'єднаної консервативної

партії Джейсон Т. Кенні так прокоментував «скасування» Джона А. Мак-Дональда: «Якщо новий стандарт має скасувати будь-яку фігуру в нашій історії, пов'язану з тим, що ми тепер справедливо вважаємо історичною несправедливістю, то, по суті, це переважна більшість нашої історії. <...> Ми повинні розуміти, що це означає всю нашу історію, і я думаю, що такий деструктивний дух насправді не є духом примирення. Дух примирення полягає в тому, щоб вчитися на помилках минулого, прагнути їх виправити, знаючи нашу історію та разом рухаючись вперед» (Kenney, 2021).

Культура скасування останніми роками набуває значного поширення й в Україні. Якщо говорити про культуру скасування у політичній практиці України, то тут можемо стверджувати, що цей феномен не широко розвинений та не так поширений серед суспільства. До того ж він має значно іншу ідею та суть існування. Якщо у США та Канаді феномен культури скасування використовується для публічного осуду індивіда через його дії та слова, які зорієнтовані на негативне ставлення та певне таргетування соціальних меншин, то в Україні кейси, переважно, мають виключно політичний характер. «Скасування» осіб відбувається через підтримку окремих політичних сил та політичних ідеологій, які наразі не є прийнятними в українському суспільстві.

Мета cancel culture, у західному розумінні, полягає у привертанні уваги до різних форм дискримінації та спроби вирішити дані питання через «скасування» певних осіб, починаючи від різних відомих людей та закінчуючи головними політичними акторами держав. Натомість ціль cancel culture в Україні є іншою: суспільний осуд через приналежність, у минулому або сьогодні, до «неправильних» політичних сил або підтримка «неправильних» політичних гасел та ідеологій, що більше схоже на політичне переслідування окремих груп осіб в українській політиці.

Незважаючи на свою специфіку, культура скасування в Україні має один приклад, який у певною мірою схожий на кейси США та Канади. Так, в країні після Євромайдану був «скасований» В. Ленін. Так само, як экс-президенти США та перший прем'єр-міністр Канади, він обвинувачується у негативному ставленні до українців, а також як символ комунізму. Упродовж 2013-2017 рр. по всій Україні були повалені активістами або демонтовані владою усі пам'ятники В. Леніну («Ленинопад»..., 2017).

Поширення культури скасування в Україні почалося із закону «Про очищення влади» (люстрацію) у 2014 р. Після його прийняття багато політичних діячів та відомих людей навіть і сьогодні потрапляють у список «скасованих» через працю в команді В. Януковича, його підтримку або через отримання нагород за час його каденції. Одним із таких прикладів є Андрій Богдан, колишній голова Офісу Президента, який був «скасований» одразу після призначення на посаду. Призначення зазнало осуду суспільства через незаконність, адже А.Богдан підпадав під закон «Про очищення влади». Голова Громадської ради з питань люстрації при Мін'юсті Тетяна Козаченко так прокоментувала призначення Андрія Богдана: «З врахуванням публічної інформації Андрій Богдан не має права займати посаду глави АПУ на підставі Закону «Про очищення влади». Винесення Указу всупереч Закону означає, що Президент ставить себе вище Закону і демонструє на всю країну справжнє ставлення до Верховенства права» (Призначення Богдана..., 2019).

У свою чергу Андрій Богдан був не згоден із критикою його призначення та сказав, що він потрапив під закон про люстрацію несправедливо: «Я потрапив під цей закон про люстрацію абсолютно несправедливо. <...> І так сталося, наші попередники приймали цей закон, що саме голова Адміністрації президента та його заступники виведені з-під державної служби і якщо я можу займати якусь посаду на території України – це або голова Адміністрації президента або заступники, тому в цьому немає жодного порушення, ні норм моралі ні норм закону» (Думанська, 2019).

Поширення та укорінення у суспільстві феномену cancel culture, загострило дискусії щодо доцільності його існування. По мірі того як розвиваються ці дебати, ідеологічні розбіжності стають все більш непереможними та зникає межа між особистим та політичним. Деякі вважають даний рух «токсичною» практикою, де суспільство скасовує людей, з якими вони повністю не згодні, аніж залишаються зосередженими на тому хто виграє від дискримінації та справедливості (Romano, 2020). У цьому контексті багато різних громадських діячів та відомих людей почали критикувати культуру скасування. Так, національний директор Democracy in Colour, Неха Медхок говорить, що феномен є подвійним: «Це відповідає швидкому характеру того, як ми ведемо розмови у 2020 році. Але ми не можемо скасувати всіх, і не всі ідеальні. Коли ми були молодшими, ми всі говорили те,

про що зараз шкодуємо» (Koziol, 2020). Американський комік Сара Сільверман розкритикувала рух культури скасування. На її думку він спрямований на те, щоби фактично стерти людей за їхні минулі помилки, навіть якщо люди, які помилялися, з тих пір визнали свої помилки: «Це дійсно страшно, якщо ви не з усіма, якщо ви говорите не те, якщо ви один раз твітнули. Це так дивно, і це відхилення від норми» (Carras, 2019).

Асам Ахмад вбачає в основі концепту культури скасування – тоталітаризм. На його думку, потрібно звертати увагу людини, якщо вона сказала щось образливе, але без її скасування. Культура скасування представляє собою негайне перетворення будь-кого, хто здійснив ймовірну помилку, в аутсайдера для спільноти. Одна дія стає приводом судити про людину, ніби немає різниці між членом спільноти або другом і випадковим незнайомцем, що йде вулицею. Ахмад вважає, що культура скасування може, у кінцевому підсумку, стати певним концептом злочинів та покарань: виганяти та позбавлятися людей, а не взаємодіяти з ними як з людьми зі складними історіями (Ahmad, 2015).

Президент США Барак Обама у 2019 р. сказав, що культура скасування дає лише ілюзію змін: «Якщо я напишу твіт або хештег про те, що ви зробили щось не так, або використали неправильне слово, або дієслово, тоді я можу спокійно сидіти та гарно себе почувати: «Дивись, який я активіст, я скасував тебе». Це не активізм» (Matei, 2019).

Кеті Херцог (Herzog, 2018) назвала культуру скасування полюванням на відьом. Авторка вважає, що через цей концепт люди бояться висловлювати свої думки, якщо вони не зовсім збігаються з думками багатьох. Для такої поведінки є назва: полювання на відьом. Когось звинувачують за засуджують за умовний або явний проступок, а люди у Facebook та Twitter хапаються за вила і кидають на багаття. Може бути мало доказів щодо переважаючої думки, але це не має великого значення. Суд проводиться у соціальних мережах, а суддями є усі у кого є до них доступ.

Сара Хаджі підтримує опонентів концепції культури скасування та називає цей феномен «нереальним». На її думку, культура скасування якщо й скасовує когось, проте це не має перманентного ефекту. Так, наприклад, американський комік Люїс Сі Кей був скасований та втратив контракти із НВО та Netflix, але незважаючи на це він все одно мав розпродані зали на своїх концертах (Hagi, 2019).

Проте, не всі публічні особи вбачають в феномені загрозу для свободи слова або для певного переслідування людей за помилки, які вони зробили у минулому, та які вважалися на той час нормою. Більша частина людей вважає культуру скасування правильним рухом, який бореться з різними типами дискримінації, але перш за все з расизмом. Так, австралійський сенатор від партії Зелених, Мехрін Фарукі говорить, що людям корисно подумати про те, як дефіцит мистецтва та культури, як наприклад, відсутність різноманітності, може зашкодити суспільству. На її думку, що правильно або неправильно повинні вирішувати люди, які стали мішенню у випадках будь-якої дискримінації: «Люди, яких зовсім не торкається расизм чи маргіналізація, насправді не можуть бути тими, хто вирішує, хто отримає платформу, а хто – ні» (Koziol, 2020).

Разом з тим прихильники культури скасування вбачають у феномені можливість змінити думки та погляди суспільства через втрати скасованою людиною роботи, рекламних контрактів, політичного рейтингу тощо. Майкл Арсено з журналу «Esquire» у 2018 р. так зреагував на попередні коментарі Кевіна Харта, які у підсумку призвели до відсторонення коміка від проведення премії Оскар: «Вибачте мене, якщо я менше дбаю про коміка, який застелив собі ліжко, а не про людей, які постраждали від антиквір-клімату, який він допоміг створити» (Romano, 2020).

Культура скасування нараховує у своїй історії дві великі мейнстрім кампанії – #BlackLivesMatter та #MeToo, які були ефективними для зміни поглядів на жертв та злочинців, а також початок фактичних судових переслідувань.

Феномен культури скасування в останні роки набув великого масштабу та перетворився на політизовану зброю, яку використовують не тільки задля усунення політичних опонентів, а й проти будь-яких відомих людей, які сповідують неприйнятні політичні погляди, ідеологію тощо та використовується як комунікаційна технологія інформаційних війн. Тільки за 2021 рік культура скасування зруйнувала кар'єри дванадцяти американців, які висловлювали свої політичні ідеї. Одним із таких людей є Скотт Коутон, розробник популярної відео-гри «Five Nights at Freddy's», якого «скасували» у червні 2021 р., після того як його прихильники вирішили перевірити його пожертвування політичним організаціям та політикам за допомогою веб-сайту Open Secrets. Коли його прихильники дізналися, що він

жертвував гроші політикам із Республіканської партії США (сенатор Мітч Макконел та колишній президент США Дональд Трамп), у соціальних мережах почали розповсюджуватися заклики щодо відставки Коутона. Через тиск суспільства, Скотт Коутон оголосив про відставку та відхід на пенсію (Blair, 2021).

Президент США Дональд Трамп критикував феномен культури скасування та зробив це центральною темою на президентських дебатах з кандидатом від Демократичної партії США – Джо Байденом. Він говорив про припинення цензури та культури скасування. Це сталося після того, як розробник соціальної мережі Facebook Марк Цукерберг відключив сторінку Трампа на 2 роки через розпалювання насилля у постах (Bond, 2021). Після цього він також був заблокований у Twitter та YouTube.

96 — The Washington Examiner порівнює культуру скасування із авторитаризмом та виступає за зміну у культурі скасування. Журнал опублікував національне опитування Інституту Катона (2020), яке зокрема показало, що 62% опитаних згодні з тим, що «політичний клімат країни не дозволяє мені говорити те, у що я вірю, адже інші вважають це образливим». До того ж опитування засвідчило, що від 77% до 23% консерваторів відчували потребу в самоцензурі. Серед центристів кількість все ще була високою (64% – 36%), і навіть невелика більшість центристських лібералів (52% – 48%) боялися поділитися своїми поглядами. Єдиним винятком були «крайні ліберали»: 42% сказали, що бояться поділитися своєю думкою, порівняно з твердою більшістю у 58%, які сказали, що не мають цього страху. Опитування також показало, що ті, хто був більш ліберальним, не тільки менше боялися скасування, але й більше підтримували те, щоб інші страждали особистими та професійними наслідками через свої переконання. Зокрема, 50% крайніх лібералів заявили, що підтримають звільнення керівників бізнесу, які пожертвували гроші президенту Трампу. Водночас тільки 36% крайніх консерваторів заявили про підтримку звільнення донорів Байдена (Washington Examiner, 2020). Такі результати опитування, засвідчують також і те, що у суспільствах може виникати тенденція, коли прихильники ідей, які не є поширеними серед великих груп населення, обиратимуть приховування або відмову від своєї позиції, аніж її відстоювання, через загрозу громадського осуду.

Висновки. З появою у соціальних мережах, насамперед у Twitter, культура скасування була спрямована на привертання уваги до нерівності та соціальних проблем. Користувачі соціальних мереж використовували даний феномен як інструмент боротьби з відомими людьми, які некоректно висловлюються або діють усупереч з ідеалами суспільства. Поступово феномен cancel culture поширився й у політичній практиці як інструмент боротьби із політичними опонентами.

Аналіз теоретичних досліджень, присвячених культурі скасування, свідчить про те, що суспільство неоднозначно відноситься до цього феномену, що призводить до різких дебатів між його прихильниками та противниками. Одні вбачають небезпеку у суспільних «месниках», які можуть одним постом у соціальній мережі позбавити людину кар'єри, навіть якщо ці слова або дії були зроблені у далекому минулому, та людина вже змінила свої погляди на краще. Інші – вважають, що cancel culture може змінити думки та погляди суспільства через втрати «скасованою» людиною посади, політичного рейтингу тощо.

Дослідження політизації культури скасування та вплив феномену на політичних акторів засвідчує, що досліджуваний нами феномен стає все більш дієвим інструментом політичної боротьби, який потребує подальшого осмислення. Водночас вже можна стверджувати, що феномен cancel culture стає усе більш дієвим інструментом у переосмисленні історичних подій. Проведений аналіз дає змогу констатувати, що саме крізь призму cancel culture, відбувається переосмислення історичних подій та особистостей, як в США, так і в Україні.

Варто зазначити, що концепт cancel culture й надалі існуватиме та поширюватиметься у світі. Проте, таке поширення у майбутньому може призвести до обмеження свободи слова, особливо якщо йтиметься про порушення основних цінностей сучасного суспільства. Культура скасування також може все більше використовуватися як інструмент політичних маніпуляцій та інформаційних війн, завдяки якому політичні діячі як у середині країни, так і за її межами, зможуть протидіяти своїм опонентам.

Джерела та література:

1. Дрозд, Шерман. 2021. «Голодна туса» інстаблогерів. Чому cancel culture в Україні жорсткіша, ніж у США». ВІТ.УА. <https://>

bit.ua/2021/12/golodna-tusa-instablogeriv-chomu-cancel-culture-v-ukrayini-zhorstkisha-nizh-u-ssha/.

2. Думанська, Марія. 2019. «Голова АП Богдан про свою люстрацію: Я потрапив під цей закон абсолютно несправедливо». Українська правда. <https://www.pravda.com.ua/news/2019/05/21/7215724/>.

3. «Ленинопад»: что происходит с памятниками вождю революции на Украине» 2017. РБК. <https://www.rbc.ru/photoreport/18/08/2017/5995a4319a7947617ee417ca>.

4. «Призначення Богдана головою адміністрації Зеленського є порушенням закону – Козаченко». 2019. Радіо свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bogdan-zeenskyi-porushennya-zakonu-hopko/29955893.html>.

5. Щербаківа, Катерина. 2021. «Культура скасування» (cancel culture) у китайській національній ідеології». Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», Харків, 19 березня 2021 р. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5298>.

98

—

6. Ahmad, Asam. 2015. “A Note on Call-Out Culture”. Briarpatch Magazine. <https://briarpatchmagazine.com/articles/view/a-note-on-call-out-culture>.

7. Birenbaum, Gabby. 2021. “Hawley tries to cancel Senate Democrats for “canceling” him”. Vox. <https://www.vox.com/22248818/hawley-senate-dems-ethics-investigations>.

8. Blair, Douglas. 2021. “12 People Canceled by the Left After Expressing Conservative Views”. The Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/progressivism/commentary/12-people-canceled-the-left-after-expressing-conservative-views>.

9. Bond, Shannon. 2021. “Trump Suspended From Facebook For 2 Years”. NPR. <https://www.npr.org/2021/06/04/1003284948/trump-suspended-from-facebook-for-2-years>.

10. “Canada’s Justin Trudeau cannot say how often he wore blackface”. 2019. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49763805>.

11. “Cancel culture”. Merriam-Webbster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cancel%20culture>.

12. Carras, Christi. 2019. “Cancel culture”? Sarah Silverman calls it “righteousness porn” and “really scary”. Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/entertainment-arts/story/2019-08-12/sarah-silverman-cancel-culture-blackface>.

13. Choi, Matthew. 2021. "Rep. Jimmy Gomez drafts resolution to oust Marjorie Taylor Greene from Congress". Politico. <https://www.politico.com/news/2021/01/27/gomez-oust-marjorie-taylor-greene-463350>.

14. "Definition and meaning "coon". Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/coon>.

15. Dershowitz, Alan. 2020. *Cancel Culture: The Latest Attack on Free Speech and Due Process*. New York: Hot Books.

16. Favarel-Garrigues, Gilles, Tanner, Samuel and Trottier, Daniel. 2020. "Introducing digital vigilantism". *Global Crime* 21(3-4): 189-195. <https://doi.org/10.1080/17440572.2020.1750789>.

17. Foran, Clare, & Diaz, Daniela and Grayer, Annie. 2021. "House votes to remove Marjorie Taylor Greene from committee assignments". CNN. <https://edition.cnn.com/2021/02/04/politics/house-vote-marjorie-taylor-greene-committee-assignments/index.html>.

18. Grisales, Claudia. 2021. "Pelosi Blasts GOP Leadership's Underreaction To Rep. Marjorie Taylor Greene's Remarks". NPR. <https://www.npr.org/2021/01/28/961596260/pelosi-blasts-gop-leadership-over-rep-marjorie-taylor-greenes-remarks>.

19. Hagi, Sarah. 2019. "Cancel Culture Is Not Real—At Least Not in the Way People Think". Time. <https://time.com/5735403/cancel-culture-is-not-real/>.

20. HawleyMO. 2020, Dec 30. Millions of voters concerned... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/HawleyMO/status/1344307458085412867>.

21. Herzog, Katie. 2018. "Call-Out Culture Is a Toxic Garbage Dumpster Fire of Trash". The Stranger. <https://www.thestranger.com/slog/2018/01/23/25741141/call-out-culture-is-a-toxic-garbage-dumpster-fire-of-trash>.

22. HillaryClinton. 2019, Feb 3. This has gone on too long. There is nothing... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/HillaryClinton/status/1091890761900179456>.

23. Howley, Patrick. 2019. "YEARBOOK: Ralph Northam In Blackface & KKK Photo". Big League Politics. <https://bigleaguepolitics.com/yearbook-ralph-northam-in-blackface-photo/>.

24. jessstar4. 2015, Oct 2. Meg loves orange... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/jessstar4/status/656892621047074816?s=20>.

25. Johnson, Kimberley. 2021. "Sir John A. Macdonald statue removed from Kingston, Ont. Park". CTV News. <https://ottawa.ctvnews.ca/sir-john->

a-macdonald-statue-removed-from-kingston-ont-park-1.5475827.

26. KamalaHarris. 2019, Feb 2. Leaders are called to a higher standard...[Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/KamalaHarris/status/1091495852865134592>.

27. Kamisar, Ben. 2021. "Sen. Ron Johnson claims effort to object to Biden victory is part of 'transparency' ". NBC. <https://www.nbcnews.com/politics/meet-the-press/sen-ron-johnson-claims-effort-object-biden-victory-part-transparency-n1252686>.

28. Kaplan, Rebecca. 2021. "Nancy Pelosi: «The enemy is within» the House of Representatives". CBS News. <https://www.cbsnews.com/news/nancy-pelosi-enemy-within-house-of-representatives/>.

29. Kenney, Jason. 2021. "Cancel John A. Macdonald and we might as well cancel all of Canadian history". National Post. <https://nationalpost.com/opinion/jason-kenney-cancel-john-a-macdonald-and-we-might-as-well-cancel-all-of-canadian-history>.

100 — 30. Kenny, Chris. 2021. "NYC Thomas Jefferson statue taken down to 'bow to cancel culture' ". Sky News. <https://www.skynews.com.au/opinion/chris-kenny/nyc-thomas-jefferson-statue-taken-down-to-bow-to-cancel-culture/video/073318c273d6dbb1b58fca95a8b7fec9>.

31. Koziol, Michael. 2020 "We can't cancel everyone": The cultural phenomenon at a crossroads". The Sydney Morning Herald. <https://www.smh.com.au/national/we-can-t-cancel-everyone-the-cultural-phenomenon-at-a-crossroads-20200619-p55487.html>.

32. Levine, Marianne. 2021. "Senate Democrats file ethics complaint against Hawley, Cruz over election challenge". Politico. <https://www.politico.com/news /2021/01/21/senate-democrats-file-ethics-complaint-against-hawley-cruz-over-election-challenge-461190>.

33. Lybrand, Holmes. 2021. "Fact check: Hawley makes misleading denial on post-election efforts". CNN. <https://edition.cnn.com/2021/01/26/politics/josh-hawley-overtturn-election-fact-check/index.html>.

34. Marcos, Cristina. 2021. "Rep. Marjorie Greene files articles of impeachment against Biden". The Hill. <https://thehill.com/homenews/house/535317-rep-marjorie-taylor-greene-files-articles-of-impeachment-against-biden>.

35. Matei, Adrienne. 2019. "Call-out culture: how to get it right (and wrong)". The Guardian. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/nov/01/call-out-culture-obama-social-media>.

36. Meyerhofer, Kelly. 2020. "University of Wisconsin students call for removal of Abraham Lincoln statue on Madison campus". Chicago Tribune. <https://www.chicagotribune.com/midwest/ct-wisconsin-madison-lincoln-statue-bascom-hill-20200630-hhfadge53fethiobylwvklz24q-story.html>.

37. Norris, Pippa. 2021. "Cancel Culture: Myth or Reality?". Political Studies. <https://doi.org/10.1177/003232172111037023>

38. Romano, Aja, 2021. "The second wave of "cancel culture". Vox. <https://www.vox.com/22384308/cancel-culture-free-speech-accountability-debate>.

39. Romano, Aja. 2020. "Why we can't stop fighting about cancel culture". Vox. <https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate>.

40. "Romney Statement On Certification of Presidential Election Results". 2021. Mitt Romney U.S. Senator for Utah. <https://www.romney.senate.gov/romney-statement-certification-presidential-election-results>.

41. Saul, Stephanie and Thrush, Glenn. 2020. "Senator Josh Hawley says he will object when Congress moves to certify the Electoral College court". The New York Times. <https://www.nytimes.com/live/2020/12/30/us/biden-trump>.

42. Segers, Grace. 2019. "Virginia governor says he was not in racist yearbook photo". CBS News. <https://www.cbsnews.com/news/ralph-northam-virginia-governor-news-conference-today-live-stream-mounting-calls-to-resign-yearbook-photo-live-updates-2019-02-02/>.

43. Sprunt, Barbara. 2020. "GOP Sen. Hawley Will Object To Electoral College Certification". NPR. <https://www.npr.org/sections/biden-transition-updates/2020/12/30/951430323/gop-sen-hawley-will-object-to-electoral-college-certification>.

44. "Statue of Canada's first prime minister toppled by protesters". 2020. Aljazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2020/8/30/statue-of-canadas-first-prime-minister-toppled-by-protesters>.

45. VAGovernor73. 2019, Feb 2. My fellow Virginians, earlier today... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/GovernorVA/status/1091510484468146176>.

46. Vozzella, Laura and Morrison, Jim. 2019. "Investigators could not determine if Virginia Gov. Ralph Northam is in racist yearbook photo". The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/local/virginia-politics/investigators-could-not-determine-if-virginia-gov-ralph->

northam-is-in-racist-yearbook-photo/2019/05/22/c53e7362-7bec-11e9-a5b3-34f3edf1351e_story.html.

47. Washington Examiner. 2020. "Liberals fuel cancel culture because they don't fear getting canceled". Washington Examiner. <https://www.washingtonexaminer.com/opinion/editorials/liberals-fuel-cancel-culture-because-they-dont-fear-getting-canceled>.

48. Zurcher, Anthony. 2021. "Cancel culture: Have any two words become more weaponised?". BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55959135>.

References:

1. Drozd, Sherman. 2021. «Holodna tusa» instabloheriv. Chomu cancel culture v Ukraini zhorstkisha, nizh u SShA». BIT.UA. <https://bit.ua/2021/12/golodna-tusa-instablogeriv-chomu-cancel-culture-v-ukrayini-zhorstkisha-nizh-u-ssh/>.

102 — 2. Dumanska, Mariia. 2019. «Holova AP Bohdan pro svoiu liustratsiiu: Ya potrapyv pid tsei zakon absolutno nespravedlyvo». Ukrainka pravda. <https://www.pravda.com.ua/news/2019/05/21/7215724/>.

3. Lenynopad»: chtoproyskhodytspamiatnykamyzhdiurevoliutsyy na Ukrayne» 2017. RBK. <https://www.rbc.ru/photoreport/18/08/2017/5995a4319a7947617ee417ca>.

4. «Pryznachennia Bohdana holovoiu administratsii Zelenskoho ye porushenniam zakonu – Kozachenko». 2019. Radio svoboda. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bogdan-zeenskyi-porushennya-zakonu-hopko/29955893.html>.

5. Shcherbakova, Kateryna. 2021. «Kultura skasuvannia» (cancel culture) u kytaiskii natsionalnii ideolohii». Tezy dopovidei II Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii «Skhodoznavstvo. Aktualnist ta perspektyvy», Kharkiv, 19 bereznia 2021 r. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5298>.

6. Ahmad, Asam. 2015. "A Note on Call-Out Culture". Briarpatch Magazine. <https://briarpatchmagazine.com/articles/view/a-note-on-call-out-culture>.

7. Birenbaum, Gabby. 2021. "Hawley tries to cancel Senate Democrats for "canceling" him". Vox. <https://www.vox.com/22248818/hawley-senate-dems-ethics-investigations>.

8. Blair, Douglas. 2021. "12 People Canceled by the Left After Expressing Conservative Views". The Heritage Foundation. <https://www>.

heritage.org/progressivism/commentary/12-people-canceled-the-left-after-expressing-conservative-views.

9. Bond, Shannon. 2021. "Trump Suspended From Facebook For 2 Years". NPR. <https://www.npr.org/2021/06/04/1003284948/trump-suspended-from-facebook-for-2-years>.

10. "Canada's Justin Trudeau cannot say how often he wore blackface". 2019. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49763805>.

11. "Cancel culture". Merriam-Webbster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cancel%20culture>.

12. Carras, Christi. 2019. "Cancel culture"? Sarah Silverman calls it "righteousness porn" and "really scary". Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/entertainment-arts/story/2019-08-12/sarah-silverman-cancel-culture-blackface>.

13. Choi, Matthew. 2021. "Rep. Jimmy Gomez drafts resolution to oust Marjorie Taylor Greene from Congress". Politico. <https://www.politico.com/news/2021/01/27/gomez-oust-marjorie-taylor-greene-463350>.

14. "Definition and meaning "coon". Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/coon>.

15. Dershowitz, Alan. 2020. *Cancel Culture: The Latest Attack on Free Speech and Due Process*. New York: Hot Books.

16. Favarel-Garrigues, Gilles, Tanner, Samuel and Trottier, Daniel. 2020. "Introducing digital vigilantism". *Global Crime* 21(3-4): 189-195. <https://doi.org/10.1080/17440572.2020.1750789>.

17. Foran, Clare, & Diaz, Daniela and Grayer, Annie. 2021. "House votes to remove Marjorie Taylor Greene from committee assignments". CNN. <https://edition.cnn.com/2021/02/04/politics/house-vote-marjorie-taylor-greene-committee-assignments/index.html>.

18. Grisales, Claudia. 2021. "Pelosi Blasts GOP Leadership's Underreaction To Rep. Marjorie Taylor Greene's Remarks". NPR. <https://www.npr.org/2021/01/28/961596260/pelosi-blasts-gop-leadership-over-rep-marjorie-taylor-greenes-remarks>.

19. Hagi, Sarah. 2019. "Cancel Culture Is Not Real—At Least Not in the Way People Think". Time. <https://time.com/5735403/cancel-culture-is-not-real/>.

20. HawleyMO. 2020, Dec 30. Millions of voters concerned... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/HawleyMO/status/1344307458085412867>.

21. Herzog, Katie. 2018. "Call-Out Culture Is a Toxic Garbage

Dumpster Fire of Trash”. The Stranger. <https://www.thestranger.com/slog/2018/01/23/25741141/call-out-culture-is-a-toxic-garbage-dumpster-fire-of-trash>.

22. HillaryClinton. 2019, Feb 3. This has gone on too long. There is nothing... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/HillaryClinton/status/1091890761900179456>.

23. Howley, Patrick. 2019. “YEARBOOK: Ralph Northam In Blackface & KKK Photo”. Big League Politics. <https://bigleaguepolitics.com/yearbook-ralph-northam-in-blackface-photo/>.

24. jessstar4. 2015, Oct 2. Meg loves orange... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/jessstar4/status/656892621047074816?s=20>.

25. Johnson, Kimberley. 2021. “Sir John A. Macdonald statue removed from Kingston, Ont. Park”. CTV News. <https://ottawa.ctvnews.ca/sir-john-a-macdonald-statue-removed-from-kingston-ont-park-1.5475827>.

26. KamalaHarris. 2019, Feb 2. Leaders are called to a higher standard...[Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/KamalaHarris/status/1091495852865134592>.

104

—

27. Kamisar, Ben. 2021. “Sen. Ron Johnson claims effort to object to Biden victory is part of ‘transparency’”. NBC. <https://www.nbcnews.com/politics/meet-the-press/sen-ron-johnson-claims-effort-object-biden-victory-part-transparency-n1252686>.

28. Kaplan, Rebecca. 2021. “Nancy Pelosi: «The enemy is within» the House of Representatives”. CBS News. <https://www.cbsnews.com/news/nancy-pelosi-enemy-within-house-of-representatives/>.

29. Kenney, Jason. 2021. “Cancel John A. Macdonald and we might as well cancel all of Canadian history”. National Post. <https://nationalpost.com/opinion/jason-kenney-cancel-john-a-macdonald-and-we-might-as-well-cancel-all-of-canadian-history>.

30. Kenny, Chris. 2021. “NYC Thomas Jefferson statue taken down to ‘bow to cancel culture’”. Sky News. <https://www.skynews.com.au/opinion/chris-kenny/nyc-thomas-jefferson-statue-taken-down-to-bow-to-cancel-culture/video/073318c273d6dbb1b58fca95a8b7fec9>.

31. Koziol, Michael. 2020 “We can’t cancel everyone”: The cultural phenomenon at a crossroads”. The Sydney Morning Herald. <https://www.smh.com.au/national/we-can-t-cancel-everyone-the-cultural-phenomenon-at-a-crossroads-20200619-p55487.html>.

32. Levine, Marianne. 2021. “Senate Democrats file ethics complaint against Hawley, Cruz over election challenge”. Politico. <https://www>.

politico.com/news/2021/01/21/senate-democrats-file-ethics-complaint-against-hawley-cruz-over-election-challenge-461190.

33. Lybrand, Holmes. 2021. "Fact check: Hawley makes misleading denial on post-election efforts". CNN. <https://edition.cnn.com/2021/01/26/politics/josh-hawley-overtturn-election-fact-check/index.html>.

34. Marcos, Cristina. 2021. "Rep. Marjorie Greene files articles of impeachment against Biden". The Hill. <https://thehill.com/homenews/house/535317-rep-marjorie-taylor-greene-files-articles-of-impeachment-against-biden>.

35. Matei, Adrienne. 2019. "Call-out culture: how to get it right (and wrong)". The Guardian. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/nov/01/call-out-culture-obama-social-media>.

36. Meyerhofer, Kelly. 2020. "University of Wisconsin students call for removal of Abraham Lincoln statue on Madison campus". Chicago Tribune. <https://www.chicagotribune.com/midwest/ct-wisconsin-madison-lincoln-statue-bascom-hill-20200630-hhfadge53fethiobylwvklz24q-story.html>.

37. Norris, Pippa. 2021. "Cancel Culture: Myth or Reality?". Political Studies. <https://doi.org/10.1177/00323217211037023>

38. Romano, Aja. 2021. "The second wave of "cancel culture". Vox. <https://www.vox.com/22384308/cancel-culture-free-speech-accountability-debate>.

39. Romano, Aja. 2020. "Why we can't stop fighting about cancel culture". Vox. <https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate>.

40. "Romney Statement On Certification of Presidential Election Results". 2021. Mitt Romney U.S. Senator for Utah. <https://www.romney.senate.gov/romney-statement-certification-presidential-election-results>.

41. Saul, Stephanie and Thrush, Glenn. 2020. "Senator Josh Hawley says he will object when Congress moves to certify the Electoral College count". The New York Times. <https://www.nytimes.com/live/2020/12/30/us/biden-trump>.

42. Segers, Grace. 2019. "Virginia governor says he was not in racist yearbook photo". CBS News. <https://www.cbsnews.com/news/ralph-northam-virginia-governor-news-conference-today-live-stream-mounting-calls-to-resign-yearbook-photo-live-updates-2019-02-02/>.

43. Sprunt, Barbara. 2020. "GOP Sen. Hawley Will Object To Electoral College Certification". NPR. <https://www.npr.org/sections/>

biden-transition-updates/2020/12 /30/951430323/gop-sen-hawley-will-object-to-electoral-college-certification.

44. “Statue of Canada’s first prime minister toppled by protesters”. 2020. Aljazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2020/8/30/statue-of-canadas-first-prime-minister-toppled-by-protesters>.

45. VAGovernor73. 2019, Feb 2. My fellow Virginians, earlier today... [Twitter]. Retrieved from <https://twitter.com/GovernorVA/status/1091510484468146176>.

46. Vozzella, Laura and Morrison, Jim. 2019. “Investigators could not determine if Virginia Gov. Ralph Northam is in racist yearbook photo”. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/local/virginia-politics/investigators-could-not-determine-if-virginia-gov-ralph-northam-is-in-racist-yearbook-photo/2019/05/22/c53e7362-7bec-11e9-a5b3-34f3edf1351e_story.html.

106 — 47. Washington Examiner. 2020. “Liberals fuel cancel culture because they don’t fear getting canceled”. Washington Examiner. <https://www.washingtonexaminer.com /opinion/editorials/liberals-fuel-cancel-culture-because-they-dont-fear-getting-canceled>.

48. Zurcher, Anthony. 2021. “Cancel culture: Have any two words become more weaponised?”. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55959135>.